

2026-09-25

SR-008

*Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai***DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PLĖTROS ĮSTATYMO PAKEITIMO PROJEKTO**

Nacionalinė nevyriausybinių organizacijų koalicija, susipažinusi su Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo pakeitimo projektu, teikia pastabas dėl vieno siūlomo pakeitimo, kuris, mūsų vertinimu, gali turėti reikšmingų pasekmių nevyriausybinių organizacijų veiklai ir visai NVO plėtros politikai.

Dėl nacionaliniu mastu veikiančios nevyriausybinės organizacijos sąvokos

Įstatymo projektu siūloma atsisakyti šiuo metu vartojamos nacionalinės nevyriausybinės organizacijos sąvokos ir ją pakeisti nacionaliniu mastu veikiančios nevyriausybinės organizacijos sąvoka, nustatant papildomus reikalavimus organizacijos veiklos mastui, tęstinumui ir organizaciniam pajėgumams.

Suprantame siekį aiškiau apibrėžti nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis veikiančias organizacijas, tačiau manome, kad siūlomas reguliavimas šiuo metu yra pernelyg siauras ir gali turėti neproporcingų pasekmių daliai realiai nacionaliniu lygmeniu veikiančių NVO.

Nacionalinis organizacijos veiklos pobūdis nebūtinai reiškia teritorinių padalinių, darbuotojų, narių, savanorių ar partnerių tinklo turėjimą įvairiose Lietuvos savivaldybėse. Dalis NVO nacionaliniu mastu veikia per dalyvavimą formuojant viešąją politiką, interesų atstovavimą, ekspertinę veiklą, metodinės pagalbos teikimą, tyrimus, nacionalinių standartų ar praktikų kūrimą ir kitais būdais. Tokios organizacijos gali daryti poveikį visos valstybės mastu, nors jų organizacinė struktūra nėra teritoriškai išskaidyta.

Todėl kyla rizika, kad naujasis apibrėžimas iš nacionalinių NVO rato eliminuotų didžiąją dalį organizacijų, kurios pagal savo veiklos turinį, poveikį ir atstovavimą neabejotinai veikia nacionaliniu lygmeniu.

Tai ypač svarbu atsižvelgiant į tai, kad nacionalinės ar nacionaliniu mastu veikiančios NVO statusas gali būti siejamas ne tik su organizacijos apibrėžimu, bet ir su jos galimybėmis dalyvauti valstybės institucijų konsultaciniuose procesuose, atstovauti sektoriui, būti deleguojamai į kolegialius organus ar dalyvauti finansavimo priemonėse. Todėl sąvokos pakeitimas neturėtų būti vertinamas izoliuotai – būtina įvertinti visas tiesiogines ir netiesiogines jo pasekmes organizacijoms.

Siūlome:

- prieš keičiant nacionalinės NVO apibrėžimą atlikti poveikio vertinimą ir nustatyti, kiek šiuo metu nacionalinėmis laikomų NVO nebeatitiktų siūlomų kriterijų;
- įvertinti, kokias konkrečias pasekmes nacionalinės NVO statuso praradimas turėtų šių organizacijų galimybėms dalyvauti sprendimų priėmimo, atstovavimo ir finansavimo procesuose;
- naują apibrėžimą formuluoti taip, kad nacionalinis veiklos mastas galėtų būti pagrindžiamas ne vien teritorine ar organizacine infrastruktūra, bet ir organizacijos veiklos turiniu ir apimtimi, jos poveikio mastu, atstovavimo funkcija bei realiu dalyvavimu nacionalinio lygmens viešosios politikos procesuose;
- iki tokio poveikio vertinimo ir platesnio aptarimo su NVO sektoriumi išlaikyti galiojančią nacionalinės nevyriausybinių organizacijos sąvoką;
- užtikrinti, kad nacionalinės nevyriausybinių organizacijos sąvokos ir jai taikomų kriterijų keitimas būtų svarstomas tiesiogiai įtraukiant tas nevyriausybines organizacijas, kurias siūlomas reguliavimas tiesiogiai palies, sudarant joms galimybę įvertinti siūlomų kriterijų praktinį poveikį jų veiklai, atstovavimui ir finansavimo galimybėms bei pateikti pasiūlymus dėl tinkamiausio reguliavimo.

Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad viešosios naudos nevyriausybinių organizacijos statusas ir jo pripažinimo mechanizmas yra palyginti naujas instrumentas, kviečiame prieš priimant sprendimą dėl jo atsisakymo surengti viešąsias konsultacijas su nevyriausybėmis organizacijomis ir iš naujo įvertinti šio mechanizmo naudą, prasmę bei tolesnio taikymo galimybes.

Direktorė

Vanesa Ražinskytė